

Innspill fra høringsmøtet i Hamar, 16. februar 2016

- Vi trenger lettere tilgang til gjeldssanering. Høringen er bra og nyttig. Det er bra at vi får oppmerksomhet og ikke bare får bli med å høre på, men å få være med på å jobbe fram gode ting til nytte for oss. På grunn av assimileringspolitikken som er ført mot oss, har foreldregenerasjonen fått lite eller ingen skolegang. De bærer på store, dype sår. Vi yngre har arvet en del sår som har gitt mange av oss angst, nerver og frykt for det offentlige. De som har bommet på skolebenken i tenårene og som voksne, starter ofte med skakkjørt økonomi på grunn av politikken. Skal man starte for seg selv, lager reglene for hvordan man driver et firma store problemer. Noen blir straffet av myndighetene fordi det ikke er gjort godt nok arbeid. Når myndighetene gir hjelp til gjeldssanering, er det et minimumsløp på 5 år. Vi som har vært ofre, bør få et løp på ett år. Vi bør få lettere tilgang til hjelp og gjeldsordninger. Dersom man driver eget firma, kommer man ikke inn i gjeldssaneringsordningen eller i NAV-systemet. Dette bør endres.
- Det er bra at utvalget har dokumentert hva som har skjedd. Av forslagene i kap. 7:
 - Enig i at det trengs et diskrimineringsvern, taterne må beskyttes mot diskriminering. Dette er statens ansvar gjennom lovverk.
 - Kunnskapsutvikling: det må lages systematiske tiltak over tid.
 - Innføring av tema om taterkultur: Dette bør knyttes til grunnutdanningen.
 - Kommunale erstatningsordninger bør standardiseres av staten.
 - Taternes rett til morsmålsopplæring må sikres.
- Det er viktig at alle stemmer blir hørt. Alle stemmer er like viktige. I møter med myndighetene – NAV, politi, diskrimineringsombud – ville det vært bra med en egen kontaktperson i etaten som vet hva det er å være reisende, gjerne en av folket. En slik kontaktperson kan tre inn på våre vegne. Det vil være til god hjelp for de som sliter.
- Når man har blitt assimilert, er det vanskelig å omstille seg. Noen er ressurssterke og er i arbeid og har barn i skolen. Mange ønsker å være delaktige selv og ikke at skoleverket skal "tre seg nedover dem". Mange har barn som har studiegjeld, man bør se på det også.
- Det er mange svake som ligger nede og ikke tør be om hjelp. Folket trenger kontaktpersoner som kan hjelpe.
- Det burde vært gitt orientering til de reisende før det blir laget prosjekter om folket på skoler. Dette må ikke gjøres over hodet på de reisende.
- Skoleprosjekter: Dette handler om hver families integritet. Noen ønsker at ungene skal lære om kulturen hjemme. Erfaringen er at barn som selv forteller hvem de er på skolen, framstår som sterke.
- Språk: La oss få holde språket for oss selv, vi vil ikke dele det med andre. Det må ikke inn i skoler. Språket har hjulpet oss i mange situasjoner.
- Kollektiv oppreisning er vanskelig. Fondet gjør mye bra, men er for smalt. Kultur handler om mer enn kniver, trådarbeid og CD-er. Dette bør gjøres noe med. En stor prosent av folket er uføretrygdet og har det til felles at de ender opp med minstepensjon. I en kollektiv oppreisning bør man se på tilleggspensjon til de som har minst. Det vil gagne de som har minstepensjon i dag, og de som får det framover. Det er noe alle kan få glede av.

- Kollektiv oppreisning: Fondet gjelder kun kultur, og det gis støtte til de som kan noe. Hva med de som ikke kan noe? "Tanta i Lillesand" får ingenting. Det er de unge og oppegående som får noe, ikke de gamle.
- Noen av de eldre synes ikke tidligere erstatninger har vært rettferdige, og de har hatt det tøffest. Noen fikk 20 000 kroner, andre fikk mye mer. Mange føler det urettferdig.
- Det er opp til hver og en av oss å kjempe oss fram til det vi vil få til. Vi er et rakrygget folk som ikke vil ha hjelp. Vi har slitt, handlet og klart oss uten hjelp. Noen har blitt mobbet, men slik er det for alle. Staten har sagt unnskyld, det er for galt å forlange opp i skyene.
- Hvor mange generasjoner framover skal vi ha spesialordninger?
- Det er bra at noen greier seg, men mange har lidd. Det er ulike behov, mange trenger hjelp. De svakeste er ikke her, barnehjemsbarna for eksempel, det er de vi bør tenke på.
- Grunnlaget for høringen er for dårlig. Dette er en høring om rapporten, og ingen her har satt seg inn i innholdet i NOUen. Uttalelser blir derfor ikke gjort riktig.
- Den tida som har vært, får man ikke gjort noe med. Tida framover får du gjort noe med. Vi må bruke det som har vært, og lære av det.
- La oss være åpne og fortelle om historien slik den var. Vi vil vite hva Sanner og Vollebæk har for tanker om dette.
- Ulikhetene mellom oss er fascinerende. En ting bør reisende bli flinkere til: Å stå sammen! Vi kan være uenige oss imellom, men skal vi få gjennomslag, må vi enes om noe som gagnar hele folket.
- De fleste vil at vi skal stå sammen. Det er intensjonen med at det ble opprettet foreninger, folk må stå sammen mot myndighetene. Nå jobber vi ofte mot hverandre.
- Det er positivt at det er flere foreninger som har ulike hjertesaker. Vi kan støtte opp om det som er bra, og stå sammen om det. Da er vi ett skritt lenger fram.

Svar fra Stiftelsen romanifolket/taternes kulturfond

- Stiftelsen har gitt midler til et bredt spekter av tiltak, ikke bare kniver, trådarbeid og CD-er. Dette er lagt ut på nett sammen med rapporteringer på prosjektene. Det er store og små prosjekter, som bøker, historieprosjekter, filmprosjekter, bevaring av stuer, språkbevaring, slektshistorie etc.
- Romanifolket/taternes senter jobber for at ressursvake får hjelp til gjeldssanering, prosjektveiledning, hjelp til søknader, rettferdsvederlag etc. Senteret har hatt et møte med skattehjelpa.no med mål om å få til et samarbeid.
- Målet med fondet er å bevare og synliggjøre kultur, språk og historie. Det var ikke meningen at dette skal være "et ekstra NAV" til de som trenger hjelp.

Statssekretær Anne Karin Olli

Departementet får mange henvendelser om fondet. Vi vet at det er uenigheter om ordningen, og vil se på framtidige løsninger. Vi er kjent med at Stiftelsestilsynet har åpnet sak på grunn

av en del henvendelser. Departementet avventer Stiftelsestilsynets rapport.
Kommunalkomiteen i Stortinget har overført bevilgningen for 2015 til 2016.